

Helsingfors/Mariehamn 1.7.2015

Nr 22/15

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser
12.6.2015, nr 155, 157,
160, 162, 164, 166, 168,
170 och 172/2015.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 12.6.2015 antagna landskapslagar:

1. Landskapslag om sysselsättningsfrämjande utbildning (nedan landskapslagen),
2. Landskapslag om ändring av landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet (nedan arbetsmarknadslagen),
3. Landskapslag om ändring av 1 § landskapslagen om gymnasieutbildning,
4. Landskapslag om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa,
5. Landskapslag om ändring av landskapslagen om främjande av integration,
6. Landskapslag om ändring av landskapslagen om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet,
7. Landskapslag om ändring av 22 § landskapslagen om studiestöd,
8. Landskapslag om ändring av 23 § barnomsorgslagen för landskapet Åland,
9. Landskapslag om ändring av 2 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Syftet med den sysselsättningsfrämjande utbildningen är enligt landskapslagen att tillgodose arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft och motverka arbetslöshet samt stärka den enskildes möjlighet att få eller behålla ett bestående arbete. Arbetsmarknadslagen

kompletteras med nya åtgärder. Landskapslagstiftningen uppdateras och anpassas till de förändringar som under de senaste åren har genomförts i rikslagstiftningen. Dessutom görs ändringar av teknisk natur.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapslagarna gäller landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, landskapets tjänstemän, kommunernas förvaltning, socialvård, undervisning och läroavtal samt främjande av sysselsättningen på vilka områden lagstiftningsbehörigheten jämlikt 18 § 1, 2, 4, 13, 14 och 23 punkterna i självstyrelselagen för Åland tillkommer landskapet. Till rättsområdena undervisning och främjande av sysselsättningen hör enligt motiven till självstyrelselagen även lagstiftningen om yrkesvägledning och arbetsförmedling. Landskapslagarna gäller även näringsverksamhet, på vilket område behörigheten jämlikt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen med vissa undantag tillkommer landskapet.

Landskapslagarna berör därtill arbetsrätt samt arbetsavtal, på vilka områden lagstiftningsbehörigheten jämlikt 27 § 21 punkten samt 29 § 1 mom. 6 punkten i självstyrelselagen med vissa undantag tillkommer riket. Dessa bestämmelser kan med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen. Lagstiftningsbehörigheten gällande försäkringsavtal och socialförsäkring har i självstyrelselagens 27 § 11 punkt och 29 § 1 mom. 3 punkt hänförts till riket.

Landskapslagarna innehåller bestämmelser som berör de i 2 kap. i grundlagen reglerade grundläggande fri- och rättigheterna, på vilket område lagstiftningsbehörigheten enligt 27 § 1 och 2 punkterna i självstyrelselagen tillkommer riket. Jämlikt grundlagens 18 § 2 mom. ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Bestämmelser om rätten till sysselsättningsfrämjande utbildning utfärdas genom lag. Enligt grundlagens 19 § ska var och en genom lag garanteras rätt till social trygghet bland annat vid arbetslöshet och arbetsoförmåga. Dessa grundlagsbestämmelser har beaktats i landskapslagarna.

I landskapslagarna förutsätts en viss aktivitet hos arbetslösa arbetsökande för erhållande av i lagstiftningen avsedda förmåner. Motsvarande skyldigheter finns i gällande landskapslagar, och de har ansetts förenliga med grundlagens krav. Dessa bestämmelser föranleder därför inga anmärkningar i behörighetsavseende.

I 71 § i arbetsmarknadslagen har intagits bestämmelser om erhållande och utlämnande av uppgifter. Dessa bestämmelser gäller personuppgifter. Regleringen av personuppgifter är ett rättsområde som inte finns angivet i självstyrelselagen. Lagstiftningsbehörigheten bör härvid bedömas utgående från vilka rättsområden en landskapslag kan beröra. Arbetsmarknadslagen gäller huvudsakligen landskapets

myndigheter, socialvård, undervisning samt främjande av sysselsättningen på vilka områden lagstiftningsbehörigheten tillkommer landskapet. Enligt 71 § 2 mom. i arbetsmarknadslagen har arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten utan hinder av bestämmelserna om en handling hemlighållande och utan ersättning rätt att av andra myndigheter och annan serviceproducent av arbetsmarknadsservice få de uppgifter som är nödvändiga för att verkställa och utveckla arbetsmarknadsservicen. Ålandsdelegationen konstaterar att bestämmelsen är allmänt formulerad, men på basis av definitionen av arbetsmarknadsservicen i arbetsmarknadslagens 4 § kan man sluta sig till att rätten att erhålla uppgifter även kan gälla uppgifter om enskilda arbetssökande. Detta konstateras uttryckligen i 71 § 3 momentet som berättigar den som producerar arbetsmarknadsservice att oberoende av om en handling ska hållas hemlig eller av andra begränsningar i rätten att få uppgifter, av Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet avgiftsfritt få den information om enskilda som är nödvändig för att ordna arbetsmarknadsservicen. Denna reglering är härigenom av betydelse med avseende på skyddet för privatlivet enligt grundlagens 10 § 1 mom., som förutsätter att närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Ålandsdelegationen anser för sin del att regleringen i 71 § 2 och 3 mom. i arbetsmarknadslagen till den del den kan medföra ingrepp i privatlivet trots sin allmänna karaktär kan anses godtagbar ur grundlagssynpunkt, med beaktande av att denna rätt gäller uppgifter som är nödvändiga för att verkställa och utveckla arbetsmarknadsservicen respektive för att ordna arbetsmarknadsservicen, samt med beaktande av syftet med arbetsmarknadsservicen. Dessa stadganden utgör härvid inte behörighetsöverskridningar. Med beaktande av det som anförs ovan anser Ålandsdelegationen att den i arbetsmarknadslagens 39i § intagna skyldigheten för utbildningsanordnare att informera arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten samt att få uppgifter om bl.a. namn och personbeteckning från nämnda myndighet inte heller är problematiska ur grundlagssynpunkt.

Förordningsfullmakter har intagit i landskapslagens 5 § 2 mom. och 6 § 5 mom. Med anledning härav konstateras att enligt 21 § 1 mom. i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen och självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Denna begränsning motsvarar begränsningen i 80 § 1 mom. i grundlagen. Detta innebär att det tydligt ska framgå hur normgivningsmakten delegeras och vilka områden och vilka angelägenheter delegeringen gäller. Om delegeringen av normgivningsmakten inte uppfyller de krav som grundlagen uppställer, står den i strid med 27 § 1 punkten i självstyrelselagen, som hänför stiftande av grundlag och avvikelser från grundlag till rikets behörighet. I så fall utgör ett delegeringsstadgande en behörighetsöverskridning. Med beaktande av att innehållet i delegeringen

preciseras och begränsas av den reglering som finns i landskapslagen, anser Ålandsdelegationen att delegeringsstadgandena uppfyller de krav som anges i grundlagens 80 § 1 mom. och självstyrelselagens 21 § 1 mom.

Besvärstadganden har intagits i landskapslagens 15 §, i 13 § i landskapslagen om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, i 31 § i landskapslagen om ändring av landskapslagen om främjande av integration samt i 23 § i landskapslagen om ändring av landskapslagen om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. Dessa besvärsbestämmelser överensstämmer med 25 § i självstyrelselagen.

I arbetsmarknadslagen ingår hänvisningar till Europeiska unionens regelverk. Med anledning härav konstaterar Ålandsdelegationen att justitieministeriet i det nu aktuella ärendet meddelat att ministeriet inte avser att inkomma med en i överenskommelsen 4.3.2009 mellan Ålandsdelegationen och justitieministeriet avsedd bedömning av landskapslagars förenlighet med EU:s regelverk.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagarna inte föreligger. Tillämpningen av de hänvisningar till landskapslagen som görs i den övriga nu antagna landskapslagstiftningen förutsätter att även landskapslagen träder i kraft.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Mäenpää och Pellonpää jämte suppleanten Lindholm.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare